

Toelichting

betreffende het Klachtmechanisme voor personen uit de EU/EER in verband met vermeende schendingen van de Amerikaanse wetgeving met betrekking tot hun gegevens die zijn verzameld door Amerikaanse autoriteiten die bevoegd zijn voor de nationale veiligheid

Context bij klachten over toegang tot persoonsgegevens door Amerikaanse inlichtingendiensten

Op 10 juli 2023 heeft de Europese Commissie een adequaatheidsbesluit vastgesteld inzake het passende niveau van bescherming van persoonsgegevens krachtens het **EU-VS-raamwerk voor gegevensbescherming, Data Privacy Framework (DPF)** ([‘Adequaathheidsbesluit Kader gegevensbescherming’](#))¹.

Een belangrijk onderdeel van het rechtskader van de Verenigde Staten, waarop het adequaatheidsbesluit is gebaseerd, betreft **Executive Order 14086** inzake de versterking van de waarborgen met betrekking tot de activiteiten van de Verenigde Staten op het gebied van inlichtingen uit berichtenverkeer² (“E.O. 14086”), dat op 7 oktober 2022 door de Amerikaanse president Biden is ondertekend. Deze executive order gaat vergezeld van door de Amerikaanse procureur-generaal vastgestelde voorschriften, alsmede relevante beleidslijnen en procedures die zijn vastgesteld door het Amerikaanse Office of the Director of National Intelligence en Amerikaanse inlichtingendiensten (ODNI).

In E.O. 14086 is een **nieuw klachtmechanisme** opgenomen op het **gebied van nationale veiligheid**. Dit klachtmechanisme is bedoeld om klachten te behandelen die door betrokkenen in de EU en EER³ worden ingediend over vermeende onrechtmatige toegang tot, en onrechtmatig gebruik van hun persoonsgegevens die vanuit de EU zijn doorgegeven aan bedrijven in de VS, door Amerikaanse inlichtingendiensten.⁴ Alleen klachten die betrekking hebben op nationale veiligheid worden dus in het kader van dit klachtmechanisme in behandeling genomen. **Het klachtmechanisme is van toepassing ongeacht het doorgifteinstrument dat is gebruikt om de persoonsgegevens van de indiener van de klacht aan de Verenigde Staten door te geven** (d.w.z. Adequaathheidsbesluit DPF, standaard- of ad-hoc contractbepalingen⁵, bindende bedrijfsvoorschriften⁶, gedragscodes⁷, certificeringsmechanismen⁸, afwijkingen⁹). **Let wel:** Dit klachtmechanisme is alleen van toepassing op gegevens die **ná 10 juli 2023** zijn verzonden.

Informatie over de mogelijkheid om een klacht in te dienen over de naleving door een

¹ Uitvoeringsbesluit C(2023) 4745 van de Europese Commissie, overeenkomstig Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (“**AVG**”) betreffende het passende beschermingsniveau van persoonsgegevens in het kader van het EU-VS-Data Protection Framework (“**Adequaathheidsbesluit DPF**”) van 10 juli 2023. Op deze wijze heeft de Commissie dus besloten dat de Verenigde Staten, voor de toepassing van artikel 45 van de AVG, een passend beschermingsniveau waarborgen voor persoonsgegevens die vanuit de EU worden doorgegeven aan organisaties in de Verenigde Staten die zijn opgenomen in de “Data Privacy Framework List”. Deze lijst wordt door het Amerikaanse ministerie van Handel (artikel 1 van het Adequaathheidsbesluit) bijgehouden en openbaar gemaakt op: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023D1795>.

² Uitvoeringsdecreet van 7 oktober 2022 inzake de versterking van de waarborgen met betrekking tot de activiteiten van de VS op het gebied van inlichtingen uit berichtenverkeer.

³ Verwijzingen naar de “EU” in dit document moeten worden begrepen als verwijzingen naar de “EER”.

⁴ Verdere specificaties met betrekking tot dit klachtmechanisme zijn ook te vinden in Uitvoeringsdecreet 14086 ([E.O. 14086](#), zoals aangevuld door de [Attorney General Regulation on the Data Protection Review Court](#); zie ook de Implementation Procedures for the Signals Intelligence Redress Mechanism Under Executive Order 14086 ([‘Intelligence Directive 126’](#)), beschikbaar via: https://www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_126-Implementation-Procedures-for-SIGINT-Redress-Mechanism.pdf.

⁵ Standaardcontractbepalingen in overeenstemming met artikel 46, lid 2, onder c) of d), AVG, of ad-hoc contractbepalingen in overeenstemming met artikel 46, lid 3, onder a), AVG.

⁶ Artikel 46, lid 2, onder b), AVG.

⁷ Artikel 46, lid 2, onder e), AVG.

⁸ Artikel 46, lid 2, onder f), AVG.

⁹ Artikel 49, AVG.

particuliere Amerikaanse organisatie van het DPF, is hier te vinden: [Klacht over Amerikaans bedrijf](#).

Hoe kan ik een klacht indienen?

Klachten moeten worden ingediend bij de **nationale toezichthoudende autoriteit van de EU/EER lidstaat** die bevoegd is ten aanzien van de betreffende persoon.¹⁰

[De EDPB heeft een **Reglement van orde** vastgesteld om toezichthoudende autoriteiten een richtsnoer te bieden met betrekking tot hun respectieve taken en verantwoordelijkheden.] Er is een **EU-klachtenformulier voor personen** beschikbaar gesteld waarmee EU/EER-burgers klachten bij de CLPO kunnen indienen.¹¹

Hoe behandelt de toezichthoudende autoriteit de klacht?

De nationale toezichthoudende autoriteit van de EU/EER lidstaat **controleert de identiteit van de individuele klager**.¹² En controleert of de klacht volledig is en voldoet aan de voorwaarden van de Amerikaanse wet.¹³

De toezichthoudende autoriteit controleert met name:

- De identiteit van de klager en of deze alleen optreedt namens zichzelf en niet als vertegenwoordiger van een gouvernementele, niet-gouvernementele of intergouvernementele organisatie;
- Dat de klager van mening is dat een of meer Amerikaanse wetten zijn geschonden, omdat persoonsgegevens van of over de klager onrechtmatig zijn ingezien door Amerikaanse inlichtingendiensten nadat zijn/haar persoonsgegevens vanuit de EU naar de Verenigde Staten waren doorgegeven;
- Dat de klacht alle relevante informatie bevat (schriftelijke informatie, waaronder ook e-mails). **Er hoeft niet te worden aangetoond dat de gegevens van de klager daadwerkelijk het voorwerp zijn geweest van Amerikaanse activiteiten op het gebied van inlichtingen uit berichtenverkeer):**
 - alle informatie die de basis vormt van de klacht, met inbegrip van de gegevens over het online account of de doorgifte van persoonsgegevens waarvan het vermoeden bestaat dat deze zijn geraadpleegd;
 - de aard van de gevraagde genoegdoening¹⁴;
 - de specifieke middelen waarmee persoonsgegevens van of over de klager aan de VS worden verondersteld te zijn doorgegeven;
 - van welke entiteit of entiteiten van de Amerikaanse overheid wordt aangenomen dat deze betrokken is of zijn bij de toegang tot de persoonsgegevens van of over de klager (indien bekend);

¹⁰ Een lijst van toezichthoudende autoriteiten in de EU/EER-lidstaten is hier te vinden:

https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/members_en

¹¹ https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other-guidance/template-complaint-form-us-office-director-national_en. Een Nederlandstalige versie van dit formulier kunt u hier vinden.

¹² E.O. 14086, Sectie 4(k)(v) en Sectie E(1)(c)(8) van de ICD 126.

¹³ E.O. 14086, Sectie 4(k)(i)-(iv).

¹⁴ Een dergelijke genoegdoening kan wettelijke maatregelen omvatten die bedoeld zijn om de vastgestelde schending volledig ongedaan te maken. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om (onder andere) administratieve maatregelen om procedurele of technische schendingen te verhelpen; het wissen van uw persoonsgegevens die zonder rechtmatige toestemming zijn verkregen; het wissen van resultaten van onrechtmatig verrichte bevragingen van rechtmatig verzamelde persoonsgegevens; beperking van de toegang tot uw persoonsgegevens.

- alle andere maatregelen die de klager mogelijk heeft genomen om de gevraagde informatie of de gevraagde genoegdoening te verkrijgen, en het antwoord dat daarmee is ontvangen;
- dat het persoonsgegevens van of over de klagers betreft waarvan wordt aangenomen dat deze ná 10 juli 2023 aan de Verenigde Staten zijn doorgegeven;
- dat de klacht niet kennelijk ongegrond, buitensporig of te kwader trouw is.

Indien de klacht na deze controle compleet wordt bevonden, stuurt de toezichthoudende autoriteit deze digitaal in versleutelde vorm aan het **Secretariaat van het Europees Comité voor gegevensbescherming ('EDPB-secretariaat')**¹⁵. Het secretariaat stuurt de klacht **vervolgens** digitaal in versleutelde vorm¹⁶ **door** aan de Amerikaanse autoriteiten die bevoegd zijn om deze te behandelen, te weten 'de **Civil Liberties Protection Officer ('CLPO')** van the Office of the Director of National Intelligence's (ODNI).¹⁷

De rol van de CLPO

De CLPO is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een onderzoek naar de klacht, om te bepalen of de waarborgen voorzien in E.O. 14086 of andere toepasselijke Amerikaanse wetgeving(en) werden geschonden en, zo ja, om passende herstelmaatregelen vast te stellen¹⁸. De CLPO zal via het EDPB-secretariaat tijdig een antwoord¹⁹ aan de toezichthoudende autoriteit verstrekken. In het antwoord wordt bevestigd dat:

1. "ofwel er tijdens de controle geen overtredingen zijn vastgesteld, ofwel dat de CLPO een besluit heeft genomen om passende herstelmaatregelen"²⁰. In diens standaard antwoord²¹ zal de CLPO bevestigen noch ontkennen of de klager het doelwit van surveillance is geweest, noch zal deze de specifieke herstelmaatregelen die zijn toegepast bevestigen;
2. De klager of een onderdeel van de Amerikaanse inlichtingendiensten kan verzoeken om herziening van het besluit van de CLPO door beroep in te stellen bij de Data Protection Review Court ("DPRC"); en
3. Indien de klager of een onderdeel van de inlichtingendiensten een verzoek tot herziening door de DPRC indient, een door de DPRC een bijzondere advocaat wordt gekozen om het belang van de klager in de zaak te behartigen (de '**Special Advocate**').

Het besluit van de CLPO is bindend voor de onderdelen van de inlichtingendiensten²².

¹⁵ Overweging 177 van het Adequaatheidsbesluit.

¹⁶ Sectie E(1)(f) of Intelligence Community Directive 126 bepaalt dat: "Indien de CLPO vaststelt dat de klacht niet in aanmerking komt voor behandeling omdat zij niet voldoet aan de voorwaarden van Sectie E.1.c. of niet voldoet aan de voorwaarden van Sectie E.1.d. van de ICD, stelt de CLPO de bevoegde overheidsinstantie van de betreffende lidstaat via **versleutelde elektronische communicatie en in de Engelse taal** schriftelijk in kennis van de tekortkomingen in de klacht."

¹⁷ Ten behoeve van dit document worden verwijzingen naar de Civil Liberties Protection Officer ('CLPO') opgevat als de Civil Liberties Protection Officer (functionaris voor de bescherming van de burgerlijke vrijheden) van het Amerikaanse Bureau van de directeur van de nationale inlichtingendienst ('ODNI CLPO').

¹⁸ Sectie 3(c)(i)(E) en Sectie 3(d)(i)(H) van E.O. 14086.

¹⁹ E.O. 14086, Sectie 3 (c)(i)E.

²⁰ E.O. 14086, Sectie 3 (c)(i)E(1).

²¹ In de standaardkennisgeving staat vermeld dat de "toetsing van de CLPO geen onder E.O. 14086 vallende schendingen aan het licht heeft gebracht of dat de DPRC een besluit heeft genomen dat passende herstelmaatregelen vereist" (E.O. 14086, Sectie 3 (c)(i)E).

²² Sectie 3(c)(H)(ii) van E.O. 14086.

De CLPO stuurt diens antwoord digitaal in versleutelde vorm naar het EDPB-secretariaat, dat het vervolgens, eveneens versleuteld, doorstuurt naar de nationale toezichthoudende autoriteit die de klacht oorspronkelijk heeft ontvangen. Deze toezichthoudende autoriteit stelt de klager vervolgens in kennis van het antwoord van de CLPO (inclusief een vertaling uit het Engels, indien en voor zover nodig).

Hoe kan ik in beroep gaan tegen het besluit van de CLPO?

Klagers hebben de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen het besluit van de CLPO bij de **Data Protection Review Court** ('DPRC') **binnen 60 dagen** na ontvangst van de kennisgeving door de nationale toezichthoudende autoriteit van het antwoord van de CLPO²³. Om beroep in te stellen, kan de klager binnen 60 dagen²⁴ een aanvraag indienen bij **diens toezichthoudende autoriteit**. De DPRC kan klachten onderzoeken van personen in de EU/EER, met inbegrip van het verkrijgen van relevante informatie van onderdelen van de Amerikaanse inlichtingendiensten, en kan bindende corrigerende besluiten uitvaardigen²⁵.

De beroepsprocedure verloopt volgens dezelfde procedure als de oorspronkelijke klacht: de toezichthoudende autoriteit stuurt het beroep digitaal in versleutelde vorm door naar het EDPB-secretariaat. Het EDPB-secretariaat stuurt het vervolgens in versleutelde vorm toe aan het Office of Privacy and Civil Liberties ('OPCL') van het Amerikaanse ministerie van Justitie, dat ondersteuning geeft aan de DPRC. De DPRC beoordeelt vervolgens het beroep.

De DPRC toetst met name de vaststellingen van de CLPO (zowel of een schending van het toepasselijke Amerikaanse recht heeft plaatsgevonden als de eventuele passende herstelmaatregelen) en doet dat ten minste op basis van het verslag van het onderzoek van de CLPO, en ook op basis van informatie en opmerkingen van de klager, de bijzondere advocaat of een onderdeel van de inlichtingendiensten²⁶. Het DPRC heeft toegang tot alle informatie die nodig is om een herziening uit te voeren. Het kan deze informatie via de CLPO verkrijgen, bijvoorbeeld door deze te verzoeken het dossier aan te vullen met aanvullende informatie of feitelijke bevindingen indien dit nodig is voor de herziening²⁷. De bijzondere advocaat heeft ook toegang tot alle informatie die nodig is om het DPRC bij te staan bij de behandeling van de aanvraag, onder meer door de belangen van de klager te behartigen en door ervoor te zorgen dat het DPRC goed geïnformeerd is over de geschilpunten en de regelgeving met betrekking tot de zaak.

Bij het afronden van de herziening kan het DPRC:

1. besluiten dat er geen aanwijzingen zijn dat er activiteiten op het gebied van inlichtingen uit berichtenverkeer hebben plaatsgevonden waarbij persoonsgegevens van de klager betrokken waren;
2. besluiten dat de vaststellingen van de CLPO juridisch correct waren en met substantieel bewijsmateriaal werden gestaafd; of
3. indien het DPRC het niet eens is met de vaststellingen van de CLPO (of er een schending van de toepasselijke Amerikaanse wetgeving heeft plaatsgevonden of de passende herstelmaatregelen), kan het zijn eigen vaststellingen doen²⁸.

²³ De data die bepalend zijn voor de vaststelling of het beroep binnen 60 dagen is ingediend, zijn de datum van kennisgeving aan de klager door de gegevensbeschermingsautoriteit van het besluit van de CLPO, en de datum van indiening door de klager van zijn beroep bij de privacytoezichthouder.

²⁴ Overweging 177 van het Adequaateitsbesluit.

²⁵ Sectie 3(c)(i)(E) en Sectie 3(d)(i)(H) van E.O. 14086.

²⁶ Overweging 189 van het Adequaateitsbesluit en Sectie 3(d)(i)(D) E.O. 14086.

²⁷ Overweging 189 van het Adequaateitsbesluit; Sectie 3(d)(iii) E.O. 14086 en Sectie 201.9(b) AG Regulation.

²⁸ Overweging 190 van het Adequaateitsbesluit en Sectie 3(d)(iii) E.O. 14086 en Sectie 201.9(c)-(e) AG Regulation. Volgens de omschrijving van "passende herstelmaatregelen" in Sectie 4(a) E.O. 14086, moet de

Het besluit van de DPRC is bindend en definitief ten aanzien van de bij het DPRC ingediende klacht²⁹. In gevallen waarin de herziening door het DPRC op verzoek van de klager³⁰ heeft plaatsgevonden, wordt de klager via de nationale toezichthoudende autoriteit in kennis gesteld van het besluit van het DPRC. Zodra het DPRC zijn herziening g heeft afgerond, verstrekt het DPRC de klager een standaard verklaring waarin wordt aangegeven dat deze de herziening heeft afgerond, en waarin wordt verklaard dat *“bij de herziening geen onder E.O. 14086 vallende schendingen aan het licht zijn gekomen, of, dat het DPRC een besluit heeft genomen om passende herstelmaatregelen te nemen.”*³¹

Het DPRC stuurt deze verklaring, digitaal in versleutelde vorm, naar het EDPB-secretariaat, dat deze vervolgens, eveneens versleuteld, doorstuurt naar de betrokken toezichthoudende autoriteit. De toezichthoudende autoriteit stelt de klager in kennis van de verklaring van het DPRC (inclusief een vertaling uit het Engels, indien en voor zover nodig). In de verklaring wordt bevestigd noch ontkend of de klager het doelwit van surveillance is geweest, noch worden de specifieke herstelmaatregelen die zijn toegepast bevestigd. Elk besluit van het DPRC wordt ook aan de CPLO toegezonden³².

Wat is de rol van het Amerikaanse ministerie van Handel met betrekking tot vrijgegeven informatie?

Het Amerikaanse ministerie van Handel zal periodiek contact opnemen met de relevante inlichtingendiensten om te vragen of informatie met betrekking tot de beoordeling door de CLPO of DPRC van de klacht is vrijgegeven. Indien het Amerikaanse ministerie van Handel bericht ontvangt dat informatie met betrekking tot de beoordeling door de CLPO of DPRC van de klacht is vrijgegeven, stelt het ministerie de klager er via het EDPB-secretariaat van in kennis dat deze informatie over de beoordeling van diens klacht door de CLPO of DPRC, waar van toepassing, beschikbaar is voor de klager overeenkomstig het toepasselijke Amerikaanse recht³³. Een dergelijke wet is de U.S. Freedom of Information Act (“FOIA”)³⁴, op grond waarvan de klager een FOIA-verzoek rechtstreeks bij het ODNI, bij het relevante onderdeel van de inlichtingendiensten of bij het Amerikaanse ministerie van Justitie kan indienen (d.w.z. zonder tussenkomst van de toezichthoudende autoriteit en het EDPB-secretariaat) voor vrijgegeven informatie over hun klacht. Instructies voor het indienen van FOIA-verzoeken zijn beschikbaar op de respectieve openbare webpagina’s³⁵, de relevante onderdelen van de inlichtingendiensten en de DPRC³⁶.

DPRC rekening houden met “de wijze waarop het type vastgestelde schending gewoonlijk wordt behandeld” bij zijn besluit over een herstelmaatregel om de schending volledig te behandelen, d.w.z. de DPRC zal, onder andere, overwegen hoe vergelijkbare nalevingskwesaties in het verleden werden hersteld om ervoor te zorgen dat het rechtsmiddel doeltreffend en passend is.

²⁹ Overweging 191 van het Adequaateheidsbesluit en Sectie 3(d)(iii) E.O. 14086 en Sectie 201.9(c)-(e) AG Regulation.

³⁰ In overeenstemming met Sectie 3(d)(i)(B) van E.O. 14086, kunnen onderdelen van de inlichtingendiensten ook verzoeken tot toetsing van de door de CLPO gedane vaststelling indienen.

³¹ Overweging 192 van het Adequaateheidsbesluit en Sectie 3(d)(i)(H) E.O. 14086 en Sectie 201.9(c)-(e) AG Regulation. Wat betreft de aard van de kennisgeving, zie Sectie 201.9 (h)(3) AG Regulation.

³² Overweging 192 van het Adequaateheidsbesluit en Sectie 201.9(h) AG Regulation.

³³ Section 3(d)(v)(C) van E.O. 14086.

³⁴ Meer informatie over de FOIA is te vinden op <https://www.dni.gov/index.php/foia>.

³⁵ <https://www.dni.gov/index.php/make-a-records-request>.

³⁶ <https://www.justice.gov/opcl/opcl-freedom-information-act>.

Houd er rekening mee dat klachten van betrokkenen in de EU/EER over bepaalde schendingen van de Amerikaanse wetgeving met betrekking tot Amerikaanse activiteiten op het gebied van inlichtingen uit berichtenverkeer die uw individuele privacy en burgerlijke vrijheden schaden en met betrekking tot hun persoonsgegevens die van de EU/EER naar de Verenigde Staten zijn verzonden, **alleen mogen worden ingediend bij de Amerikaanse CLPO** en niet bij de bovengenoemde Amerikaanse FOIA-kantoren.